

Národní technické muzeum v Praze

Výroční zpráva o činnosti za rok 2000

Zpracoval: **Ing. Zdeněk Rasl**
*zástupce generálního ředitele
pro dokumentaci a dějiny techniky*

Mgr. Miloš Josefovič
náměstek generálního ředitele

Praha, únor 2001

Č.j.: GŘM/ /2001

Výroční zpráva o činnosti

Národního technického muzea za rok 2000

Obsah:

	Str.
1. Evidence sbírek, péče o sbírky, prezentace	1
A. Akvizice, evidence, katalogizace a inventarizace sbírek	1
B. Péče o sbírky	2
C. Prezentace sbírek	4
2. Ostatní kulturní aktivity	7
3. Návštěvnost muzea	
4. Činnost pracoviště integrovaného systému ochrany	
5. Činnost pracoviště zajišťujícího působnost zákona č.71/1994 Sb.	
6. Vědecká a výzkumná činnost	
7. Ekonomika a hospodaření	
8. Různé	

Tato zpráva vychází z plánu činnosti NTM za rok 2000, předaného MK v červenci 1999 a detailního plánu činnosti z února 2000, kde jsou jednotlivé úkoly podrobně specifikovány. Členění zprávy odpovídá požadavku MK čj. 15.232/98. Popis čerpá z textu Hodnocení činnosti muzea v 1. pololetí 2000, předaného na MK v červenci 2000, kterou příslušným způsobem doplňuje a zpřesňuje.

1) EVIDENCE SBÍREK, PÉČE O SBÍRKY, PREZENTACE

A) Akvizice, evidence, katalogizace a inventarizace sbírek

Trvajícím nedostatek finančních prostředků omezil doplňování sbírek nákupy; pro tento způsob akvizic bylo možné použít jen asi pětinu dříve obvyklé částky (tj. 213.827,-Kč). Cenným přírůstkem z této skupiny je např. výstroj z pozůstalosti legendárního motocyklového závodníka Františka Šťastného. Další sbírkové předměty byly získány bezplatně formou darů, výměn a převodů majetku. Šlo např. o plochodrážní motocykl ESO 500 DT, reprezentující tradici značky, která je ve své kategorii dlouhodobě nejlepší na světě. Obsáhlou akvizicí dokumentující nedávný vývoj, byl soubor elektrické měřicí techniky z objektu rušeného OIRT.

Nedostatek vlastních finančních prostředků se naštěstí podařilo z části kompenzovat z příspěvku Ministerstva kultury pro nákup předmětů mimořádné kulturní hodnoty. Tak byly sbírky NTM obohaceny kolekcí 25 časoměrných přístrojů ze 17. - 19. století, demonstračním fyzikálním přístrojem (třecí elektrickou) z 18. století a vyjímečným geodetickým přístrojem - tachygrafometrem. Bez této pomoci by se uvedené předměty do muzejních sbírek nedostaly.

Tímto způsobem však nebylo možno zakoupit podnikovou sbírku motocyklů JAWA, prodávanou v rámci konkurzu a. s. JAWA, o jejíž získání NTM dlouhodobě usilovalo. V rámci konkurzního řízení byla stanovena cena, kterou NTM ani MK nemohly akceptovat a od záměru muselo být upuštěno. Sbíрка je prohlášena za kulturní památku jako celek a nemůže být trvale vyvezena do zahraničí.

Úsporná opatření se nedotkla programu konsolidace sbírek, probíhajícího dlouhodobě s cílem konečného vypořádání s evidenčními nedostatky nahromaděnými za celou existenci muzea a computerizace sbírkové evidence. Zde byla předepsaným způsobem vypořádána inventarizace několika obsáhlých fondů, v dalších se pokračuje. Toto úsilí je nyní podpořeno účinností zákona č. 122/2000 Sb., který ukládá předat ve stanoveném termínu do centrální evidence MK ČR ověřené údaje o sbírkách a sleduje stejný cíl. Pro naplnění tohoto zákona byla v NTM učiněna zvláštní opatření spočívající v zavedení mimořádného režimu v těch sbírkových odděleních, kde je situace nejnaléhavější.

Zmiňovaná konsolidace se týká jen starších sbírek neboť od roku 1990 se daří zpracovat všechny přírůstky ve dvojestupňové evidenci, vždy do začátku následujícího roku.

Pro potřeby inventarizace sbírek byla v odd. elektrotechniky, které spravuje nejpočetnější fond, vytvořena vysoce strukturovaná databáze, umožňující identifikaci předmětů podle libovolných kritérií. V průběhu revize jsou sbírána další data, podle kterých program vytřídí jednotlivé problémové skupiny pro účely sestavení revizní zprávy. Program je propojen s bankou obrazových dat, v průběhu revize pořizovaných digitálním fotoaparátem. Tím systém rovněž vytváří základ pro případnou budoucí elektronickou prezentaci oddělení například formou multimediálního CD nebo internetových stránek.

Vedle toho byly ve stejném oddělení převedeny pracovní katalogy sbírky gramofonů a fonografů do elektronické podoby s možností fulltextového vyhledávání.

V důsledku naplňování nového zákona o sbírkách byla dočasně zastavena příprava přechodu z evidenčního systému AISM na DEMUS, neboť nároky na provoz centrální evidence v režimu nynější inventarizace se zcela vylučují s režimem, který by byl pro převod nezbytný. Práce budou obnoveny ve 2. pololetí 2002.

Přehledná čísla, charakterizující tvorbu i správu sbírek uvádíme i s komentářem na závěr těchto kapitol.

B) Péče o sbírky

Péče o sbírky je podmíněna stavem depozitářů. Chronické potíže NTM v této oblasti jsou známé, řešení je v pokračování výstavby depozitářského areálu v Čelákovicích. S tímto cílem byla zastavovací studie areálu rozpracována pro jeden objekt do objemové studie, na základě analýzy potřeb daných sbírek a funkcí s tím spojených. Studie je v současné době v NTM diskutována. Realizace výstavby však zatím není zajištěna příslibem financování ze státních prostředků.

V depozitářích v Invalidovně, ohrožených opakovanou výpovědí, provedl majitel (MO-Vojenský ústřední archiv) montáž EZS a EPS, což bylo spojeno s masivními přesuny a zabezpečením sbírek v námi užívaných prostorách, stavebními pracemi, úklidem atd. Dvakrát zde proběhlo ošetření prostor proti houbám a plísním.

Vybavení depozitářů úložnou a manipulační technickou se nezlepšilo pro nedostatek finančních prostředků. V několika případech byly redisponovány sbírky včetně regálového vybavení a to buď z místnosti dosavadního uložení (pronájem prostor - elektrotechnika) nebo s cílem zlepšit uspořádání sbírek a jejich ochranu (mapy, foto-kino, architektura).

Konzervace a restaurování se v převážné míře omezily na předměty do připravovaných expozic a výstav (3 výstavy z vlastního sbírkového fondu, početná zápůjčka pro novou expozici ve Veletržním paláci). Dodavatelsky se podařilo konečně zajistit žádoucí montáž a konzervaci historických textilních strojů v Invalidovně, které jsou poté přemísťovány do Čelákovic. Pro náročnou renovaci automobilu JAWA 750, rozvrženou do pěti let, byl získán sponzor - SKF - Praha a.s. Automobil byl postaven v roce 1935 pro závod 1000 mil československých, kde získal Teamovou cenu prezidenta republiky. Je unikátem po technické i karosářské stránce.

Nejvýznamnějším počinem, a to nejen z hlediska uplynulého roku nebo péče o rozsáhlý park historických železničních vozidel NTM, bylo zřízení Železničního muzea v prostorách depa Masarykova nádraží jako samostatného útvaru NTM usnesením vlády ČR č. 1147/2000. Tím se za podpory Ministerstva kultury a Ministerstva dopravy završilo mnohaleté úsilí Národního technického muzea o vytvoření institucionálního rámce, v němž by jedinečné sbírky s mnoha specifickými nároky byly odpovídajícím způsobem spravovány a prezentovány. To si však ještě vyžádá mnoho další práce a prostředků.

Sbírkotvorná činnost NTM roku 2000 v číslech

- evidence 1.stupně - celkem 58.388 i.č.¹⁾
 - + 196 fondů architektury
 - přírůstek 748 i.č.²⁾
- evidence 2. stupně - celkem 33.672 i.č.²⁾
 - + 76 fondů architektury
 - přírůstek 1.696 i.č.
- inventarizace - celkem 6.843 i.č.
- skartace - 189 i.č.
- fotodokumentace - celkem 26.915 i.č.¹⁾
 - přírůstek 1.956 i.č.
- konzervace - 1.337³⁾
- restaurování - 211³⁾
- evidence cenných sbírek v programu AISM-POL:
 - zaznamenáno celkem 1.860 i.č.
 - obrazový záznam 623 i.č.
 - obrazová dokumentace v programu Mac Art připojena k 408 předmětům⁴⁾
- počet vydaných osvědčení k vývozu - 393
- v expozicích instalováno - 5.186 i.č.
- na výstavách instalováno - 400 i.č.
- jiným institucím zapůjčeno - 1.996 i.č.⁵⁾

POZNÁMKY:

- 1) *Pohyb čísel ovlivňují nejen přírůstky, ale i výsledky inventarizací a skartace a to oběma směry. V roce 2000 to byla především inventarizace fondu strojírenství.*
 - 2) *Jde o nově nabyté předměty a nově evidované předměty zjištěné při inventarizaci sbírek.*
 - 3) *V dílnách, v odborných odděleních a externě dohromady.*
 - 4) *Vkládání obrazové dokumentace do systému Mac Art nepokračuje, neboť není kompatibilní s připravovaným přechodem na DEMUS. Příprava obrazové dokumentace ovšem pokračuje - viz fotodokumentace.*
 - 5) *Včetně zápůjček trvajících z předchozího roku.*
-

V knihovně bylo zpracováno v 2. stupni 1.540 svazků a zrevidováno 6.500 svazků. Do počítačového programu TINLIB byl zanesen celý přírůstek za rok 2000, činící 1.100 svazků. Archiv zpracoval přírůstky o počtu 3.061 položek (fotografie, grafika, firemní tisk), vzpomínky, rukopisy, plány a výkresy). Mediátéka získala 38 přírůstků na nových audiovizuálních a datových nosičích.

Fotoatelier zhotovil 7.400 černobílých a 470 barevných fotografií a 700 diapositivů. Knihovna přijala 1.439 externích badatelů. Počet výpůjček činil 6.891. Rešerší bylo zpracováno 358. Služeb mediátéky využilo 66 zájemců. V archivu dějin techniky studovalo 525 badatelů, v archivu architektury a stavitelství 59 badatelů. Celkem tedy v NTM studovalo 2.390 osob (mimo vlastní pracovníky), z toho 93 zahraničních.

Komentář k číslům o sbírkách

Výkony jsou srovnatelné s předcházejícími léty a charakterizují tempo, s nímž bylo možné v daných podmínkách sbírkových oddělení počítat. Vlivem zákona o sbírkách č. 122/2000 Sb. a jeho termínované působnosti se struktura výkonů v příštím roce změní, jak výše uvedeno. Potěšitelný je rychlejší postup evidence 2. stupně než evidence 1. stupně (tj. počet nově evidovaných přírůstků), takže dluh sbírek nezpracovaných v systematické evidenci je trvale likvidován. Totéž platí pro postup fotodokumentace, který je rovnoměrný a výrazný.

Zájem badatelů o služby NTM je setrvalý, v knihovně o něco nižší a v archivu vyšší než v předchozím roce.

C) Prezentace sbírek

Expozice z vlastních sbírek

Pro nedostatek finančních prostředků se nepodařilo otevřít žádnou novou nebo obnovit žádnou stálou expozici muzea, ačkoliv byla rozvinuta značná aktivita s cílem získat prostředky od cizích subjektů formou sponzorských příspěvků a pomoci. Práce se proto soustředila do scénářistické přípravy budoucích instalací a jejich úprav a na menší zásahy do stávající podoby expozic a údržby jejich stavu.

S výhledem budoucí vlastní expozice stavitelství, architektury a průmyslového designu bylo zpracováno libreto této zamýšlené instalace ve 3. patře muzea. Právě tak byla zpracována 1. verze scénáře pro reinstalaci expozice motocyklů na galerii dopravní haly NTM. Reinstalace expozice metalurgie byla s vědomím nedostatku financí odložena. S cílem získat prostředky pro vybudování expozice tiskařských technik a tisku bylo z iniciativy polygrafické sekce Klubu přátel NTM založeno Občanské sdružení polygrařů, soustředující zainteresované jednotlivce z této profesní skupiny.

Co do dílčích úprav proběhla reinstalace závěrečné části expozice Měření času ve prospěch prezentace současného stavu šíření časového signálu, dále přestavba vitrin v akustice aj.

V neposlední řadě nutno uvést podíl NTM na nové instalaci sbírky výtvarného umění 19. a 20. století ve Veletržním paláci NG. Pro prezentaci architektury a průmyslového designu, prostupující celou expozicí výtvarného umění, zpracovalo NTM scénář a zajistilo přípravu početných exponátů z vlastních sbírek a jejich instalaci.

Vedle toho byl zpracován scénář pro panelovou část expozice o Adolfu Loosovi v Müllerově vile.

Výstavy z vlastních sbírek

Z vlastních fondů byly v NTM připraveny 3 původní výstavy. První z nich - Technika v životě Pražanů před 100 lety - uskutečněná v rámci programu Praha 2000 - evropské město kultury, byla provázena komponovaným pořadem, v němž se uplatnila řada originálních exponátů. Druhou výstavou byly Geodetické přístroje v českých zemích, instalované v rámci mezinárodního geodetického kongresu Praha 2000 a za jeho finančního přispění. Třetí výstava představila motocykly Čechie - Böhmerland a byla připravena ve spolupráci s klubem sběratelů této značky. Čtvrtou větší instalací, sestavenou z exponátů stálé expozice Měření času (která byla proto dočasně uzavřena), byla výstava Z historie hodinářství, umístěná na Výstavišti v Průmyslovém paláci v rámci veletrhu COMPACT.

Dalšími dvěma menšími výstavami se zapojením sbírkových předmětů NTM byly prezentace ke 120. výročí Českého klubu velocipedistů (ve vitrinách schodiště) a Místa astronomické vzdělanosti (ve vstupní hale muzea). Krom toho bylo instalováno 5 výročních výstavek k dějinám vědy a techniky - čtyři architekti (Gočár, Králík, Chochol, Novotný), Henry Cort, Georges Demény, 100 let lokomotivky PČMS, Josef Božek. K poslednímu jubileu byly, ve výroční den představení Božkova parovozu veřejnosti, uspořádány jízdy repliky tohoto parou poháněného vozidla ve Stromovce, na stejném místě jako před 185 lety, spolupřátelkou bylo Ekotechnické muzeum.

NTM spolupracovalo na mnoha cizích prezentačních akcích. Své exponáty zapůjčilo, příp. se i podílelo na zpracování scénářů a katalogů pro dalších 31 výstav v České republice a v zahraničí, z nichž vyjímáme:

- The Story of Time (Londýn)
- World of Learning of Emperor Charles V. (Leuven)
- Biedermeier (výstava UPM - Padova)
- Sídliště BABA (Víděň)
- Stavitelé katedrál (Praha - Hrad)
- Praha zmizelá (Praha - Valdštejnská jízdárna)
- Život a dílo Jára Cimrmana (Praha - Hlavní nádraží)
- Magia naturalis (Praha-NM)
- Tisíc let - zrcadlo věků (Praha - NM)
- Automobilová pošta (Praha - Poštovní muzeum)

- Příběh města (Praha - Karolinum)
- Okno do světa (Praha - Náprstkovo muzeum)
- Vědecký funkcionalismus (Praha - Fragnerova galerie)

- Masarykův okruh (TM Brno)
- Mapy a přístroje (Moravský Krumlov)

Scénáristicky se připravovaly vlastní výstavy pro další období a to Průmyslový design IV (90. Léta) a 150 let železnice Praha - Drážďany. Za scénáristické spolupráce na cizích projektech většího rozsahu nutno připomenout chystané výstavy Deset století architektury (Praha - Hrad) a Jan Kotěra (Praha - Obecní dům).

Účinnou prezentací sbírek byla rovněž účast zprovozněného automobilu Wikov 7/28 na Veteran Salonu a prestižní Auto Štangl Bohemia Rallye Historic, motocyklů na II. Mezinárodním srazu značky Čechie-Böhmerland a 86 výjezdů historických železničních vozidel, pořádaných ve spolupráci s jejich vypůjčiteli z řad ČD a železničních sdružení, zajišťujících i smluvně údržbu našich strojů.

Ostatní výstavy

Výstavní činnost za r. 2000 - převzaté výstavy jiných institucí a autorů:

- 1) Komunikace - revoluční změny a vývoj v oblasti komunikací - výstavu představilo helsinské vědecké centrum HEUREKA (součást kulturní nabídky akce Praha - evropské město kultury roku 2000), od 22. prosince 1999 do 19. března 2000
- 2) Kamionová doprava pro třetí tisíciletí - výstava fotografií a dětských kreseb k 50. výročí Mezinárodní unie silniční dopravy IRU, od 10. do 31. ledna 2000
- 3) Zuzana Hulka - Citem k obrazům - autorská výstava, od 8. února do 23. března 2000
- 4) Když se věda spojí s uměním - výstava unikátních mikroskopických fotografií nejružnějších částic lidského a zvířecího těla uspořádaná ve spolupráci s Velvyslanectvím Francouzské republiky, od 28. března do 30. dubna 2000
- 5) Nové trendy designu výrobků italské firmy GUZZINI - doprovodná výstava k semináři ve spolupráci s firmou M. G. Distribuzione, od 31. března do 9. dubna 2000
- 6) Klub konkretistů - autorská výstava volného sdružení umělců, od 30. března do 30. dubna 2000
- 7) Techné – Psyché - výstava výtvarného díla švýcarské autorky českého původu Olgy Zimmelové, od 3. do 28. dubna 2000
- 8) Ohlédnutí dopředu - současná Maďarská architektura, od 6. do 26. Dubna 2000
- 9) Radomír Leszczynski - Geometrie II (Buňky-Stromy-Tečky) - autorská výstava, od 3. do 22. května 2000
- 10) Vítězná křídla spojeneckých a československých letců - výstava k 55. výročí ukončení II. světové války ve spolupráci se Svazem letců ČR, od 9. května do 15. července 2000
- 11) Okna, jejich tvář a řeč - Toulky Evropou - autorská výstava fotografií Marty Jelínkové, od 11. května do 4. června 2000

- 12) Design Tučný - výstava u příležitosti 80. narozenin designéra prof. Petra Tučného, od 5. do 30. června 2000
- 13) Tam, kde jsem doma - po síti - výstava dětských kreseb V. ročníku mezinárodní soutěže s elektronickou prezentací na internetu, od 12. června do 16. července 2000
- 14) Energie třetího tisíciletí - putovní výstava ČEZ, a.s., od 3. července do 20. srpna 2000
- 15) Ludwig Mies van der Rohe, design a architektura-Stuttgart, Barcelona, Brno, výstavu připravilo Vitra Design Muzeum ve Weil am Rein jako součást kulturní nabídky akce Praha - evropské město kultury roku 2000), od 2. srpna do 15. října 2000
- 16) Filip Naudts – Auromatic - výstava fotografií, od 26. října do 26. listopadu 2000
- 17) Svět přátel (3) - World of Friends - výstava plakátů od 166 autorů ze 40 zemí na počest 80. narozenin Jana Rajlichy, od 2. do 26. listopadu 2000
- 18) Místa astronomické vzdělanosti - fotografie hvězdáren a pozorovatelů Štěpána Kováře, od 5. listopadu do 31. prosince 2000
- 19) Valonsko/Brusel design - nábytek a doplňky od 24 autorů (součást kulturní nabídky akce Praha - Evropské město kultury 2000), od 5. prosince 2000 do 31. ledna 2001
- 20) Dobrý den - malby a kresby Miroslava Šislera, film a fotografie Jakuba Šimůnka, od 7. do 31. prosince 2000
- 21) Leonid Ochrymčuk – obrazy, od 12. prosince 2000 do 31. ledna 2001

Spolupráce se sdělovacími prostředky

Sbírkou NTM se uplatnily v mnoha zábavných a naučných pořadech rozhlasu a televize, které byly s jejich uplatněním natočeny, a přispěly tak k popularizaci historie techniky i NTM. V řadě pořadů vystoupili i pracovníci muzea. Rovněž v tisku vyšly desítky popularizačních článků, své stálé rubriky mělo NTM v časopisech Věda, technika a my, Metrologie a Test.

Odborné články a studie zmiňujeme v kapitole Věda a výzkum.

Ediční činnost

Posláním edičního střediska NTM je jednak zabezpečit výstup vědeckému výzkumu, který je v NTM organizován, jednak přispívat k popularizaci ústavu vydáváním doprovodných materiálů k pořádaným prezentačním akcím.

Publikační činnost - Rozpravy NTM:

- 163. Z dějin geodézie a kartografie 10. Praha 2000
- 164. Z dějin průmyslového designu 4. Škoda design. Praha 2000
- 165. Z dějin hutnictví 29. Praha 2000
- 166. Dějiny vědy a techniky 7. Praha 2000
- 167. Studie z dějin hornictví 29. Praha 2000

Publikační činnost – ostatní:

- Leták a plakát k výstavě Komunikace
- Leták k výstavě Mies van der Rohe - architektura, design
- Leták k akci Božkův parovůz
- Acta historiae rerum naturalium necnon technicarum, svazek č.4 – Beginnings of electricity research
- Katalog k výstavě Zuzana Hulka (ve spolupráci se Studio Glass Gallery, londýn)
- Katalog k výstavě Technika v životě Pražanů před sto lety
- Publikace Auromatic k výstavě F.Naudts (ve spolupráci s nakladatelstvím Grand la fotografia, Belgie)

Po celý rok probíhaly průběžné textové korektury publikačních výstupů NTM, popisek k výstavám a dalších textů.

2) OSTATNÍ KULTURNÍ AKTIVITY

V rámci činnosti programového oddělení byly uskutečněny desítky akcí. Průběžně byla zajišťována průvodcovská služba pro školy, turistické skupiny a individuální návštěvníky v českém, německém, anglickém a francouzském jazyce.

Vlastní programová činnost se zaměřovala zejména na odborné a výchovné programy pro školy, přednáškové cykly pro odbornou veřejnost a na pořádání vědeckých sympózií a seminářů. V průběhu roku 2000 bylo celkem realizováno na 38 odborných přednášek, 25 sympózií a seminářů, 79 dalších akcí a 21 vernisáží. Všechny tyto akce navštívilo odhadem na 12.700 osob.

Mezi nejvýznamnější akce je možno zařadit:

- Techfilm jde Prahou - přehlídka nejúspěšnějších dokumentárních filmů z Mezinárodního festivalu TECHFILM 1999 (leden)
- Kulatý stůl „KOMUNIKACE“ (únor)
- Veterán klub – Letecká a historická společnost - beseda ze zahraničními letci (duben)
- Kufr v muzeu - zábavně soutěžní program pro žáky ZŠ (duben – listopad)
- Víkend v oblacích - k výstavě Vítězná křídla spojenců a čsl. letci. V rámci programu: produkce modelů „pokojových“ letadel, výstavka plastikových modelů letadel z období 2. světové války, ukázky vojenské techniky, lety RC modelů letadel, výsadek skupiny parašutistů, filmy s tematikou letectví (květen)
- „Pražský Golem“ – dětská tvůrčí PC dílna se zaměřením na popularizaci počítačové grafiky (červen – červenec)
- Božkův parovůz - ukázkové jízdy parovozeu Stromovkou. Ve spolupráci s Ekotechnickým muzeem (září)
- Obžvlé století – k výstavě Technika v každodenním životě Pražanů před sto lety. Různé úseky života a techniky z konce minulého století (demonstrace hracích hudebních

automatů, obloukové lampy, fonografu, práce fotoateliéru, vybavení pro domácnost, jízdy historických vozidel, promítání prvních českých filmových snímků Jana Kříženeckého, říjen)

- Minicon - tradiční každoroční setkání příznivců sci-fi (listopad)
- mezi další významné akce tohoto roku patří přednášky z cyklu: Zeměpisné přednášky (12 přednášek), Retroklub (14 přednášek), odborné komentované prohlídky k výstavě KOMUNIKACE (celkem 24 prohlídek)
- Příprava podkladů pro audipřevodce, které jsou v NTM zprovozněny od února 2001 a obsahují cca 100 minut mluveného anglického textu se vztahem k expozicím a jednotlivým exponátům

V NTM byla uspořádána 3 mezinárodní vědecká sympozia:

- Mezinárodní konference ICOHTEC, organizace pro dějiny techniky, připraveno ve spolupráci s ČVUT.
- Mezinárodní symposium „Z historie geodézie a mapování“, připraveno spolu s Českým svazem geodetů u příležitosti světového kongresu FIG Working Week Prague 2000.
- Mezinárodní konference organizace pro vyučování historii věd a techniky IUHPS/DHS.

Vedle toho se v NTM uskutečnilo 11 monotematických seminářů z dějin věd a techniky a z muzeologie:

- seminář z dějin geodézie a kartografie
- seminář z dějin chemie (k 80. výročí Synthesie - spolu s ČSPCH)
- seminář z dějin hornictví
- seminář z dějin hutnictví
- seminář z dějin rozhlasové a televizní techniky
- seminář ke 100. výročí lokomotivky ČKD (spolu s ČKD Praha)
- seminář k historii motocyklů Böhmerland
- seminář k provozu historických železničních vozidel
- seminář pro vyučující dějinám věd a techniky
- seminář k výuce designu na vysokých školách
- muzeologický seminář k moderním prezentačním trendům v muzeích (se zahraničními lektory)

Na úseku propagace byly plněny úkoly zejména formou průběžného kontaktu se všemi významnými institucemi a sdělovacími prostředky, bylo vydáno a rozesláno velké množství pozvánek a tiskových informací. Více pozornosti bylo v roce 2000 věnováno propagaci NTM formou placené reklamy zejména v publikacích určených turistům a ostatním návštěvníkům Prahy, mimo jiné systematickou distribucí propagačních letáků apod. Významná byla propagace výstav Komunikace a Technika v životě Pražanů prostřednictvím TV spotů (na základě partnerské smlouvy s ČT). Tyto aktivity mají bezesporu podíl na znatelném nárůstu návštěvnosti oproti roku 1999.

3) NÁVŠTĚVNOST MUZEA

V roce 2000 navštívilo NTM celkem 165.317 platících návštěvníků. To je oproti roku 1999 více než o 19.000 osob. Při započítání všech návštěvníků vernisáží a ostatních akcí s volným vstupem, včetně osob, které navštíví muzeum vždy odpoledne první pátek v měsíci, kdy je vstup do muzea zdarma, je možné celkovou roční návštěvnost stanovit na počet cca 194.000 osob.

Jak vyplývá z tabulky porovnávající počty platících návštěvníků muzea v letech 1991 až 2000 udržuje se návštěvnost v tomto desetiletí na vyrovnané úrovni s mírně stoupající tendencí.

Průměrná roční návštěvnost v letech 1991- 2000 (platící návštěvníci)									
1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
124.563	131.698	135.097	141.736	163.945	146.629	162.507	140.266	146.217	165.317
Průměrná roční návštěvnost (platící návštěvníci) v období 1991 až 2000 činí 145.797 osob									

Návštěvnost NTM v roce 2000						
	Platící návštěvníci				Neplatící cca.odhad	Celkem cca.zaokr.
	Dospělí	Děti	Ostatní	Celkem		
Leden	4.228	5.072	448	9.748	2.300	12.000
Únor	5.568	9.119	767	15.454	1.800	17.300
Březen	5.901	11.801	690	18.392	3.000	21.400
Duben	3.976	9.134	876	13.986	2.400	16.400
Květen	3.503	11.099	444	15.046	3.300	18.300
Červen	3.169	10.566	274	14.009	3.100	17.100
Červenec	8.039	6.458	796	15.293	1.000	16.300
Srpen	7.837	6.178	831	14.846	1.400	16.200
Září	4.376	4.197	360	8.933	1.000	9.900
Říjen	5.751	9.538	898	16.187	4.100	20.300
Listopad	5.332	8.229	760	14.321	3.200	17.500
Prosinec	3.510	5.263	329	9.102	2.200	11.300
Celkem	61.190	96.654	7.474	165.317	28.700	194.000

4) ČINNOST PRACOVIŠTĚ INTEGROVANÉHO SYSTÉMU OCHRANY

O činnosti pracoviště ISO ve vztahu ke sbírkovému fondu informujeme v 1. kapitole této výroční zprávy. Z hlediska ochrany hlavní budovy byly prováděny pouze nezbytné udržovací práce na EZS a EPS.

V depozitárním objektu Hřešihlavy, který je jako neperspektivní připravován z dlouhodobého hlediska k uvolnění byl v důsledku stále se opakujících pokusů o vloupání rozšířen EZS.

5) ČINNOST PRACOVIŠTĚ ZAJIŠTJÍCÍHO PUSOBNOST ZÁKONA č.71/1994 Sb.

NTM v průběhu roku 2000 vydalo NTM celkem 393 osvědčení k vývozu podle zákona č.71/1994 Sb. Návrh na prohlášení předmětu za kulturní památku nebyl v tomto roce podán žádný.

6) VĚDECKÁ A VÝZKUMNÁ ČINNOST

Výsledek hlavního vědeckého úkolu NTM posledních let - text Studií o technice v českých zemích 1945 -1992 - byl v uplynulém roce podroben vědecké redakci a přípravě tisku. Dílo je nyní k dispozici v elektronické předtiskové formě v rozsahu cca 3.200 normostran textu a 1.600 stran obrazového doprovodu. Navazuje na dřívější šestisvazkové dílo pro léta 1800 - 1945, rovněž zpracované a publikované v NTM. Projekt byl podpořen grantem GAČR a účastnilo se jej na 200 badatelů. V r. 1999 byl úspěšně obhájen, podpora na vydání díla však z GAČR nebyla přidělena. NTM oslovilo řadu dalších grantových agentur a nadací, ale příspěvek nezískalo. Počítáme s realizací v roce 2001 nakladatelským způsobem se zapojením prostředků institucionálního financování V a V.

Práce na mezinárodním projektu MUT pro zpracování lexikonu osobností vědy a techniky byly ukončeny a dílo v němčině po věcné redakci v NTM bylo předáno k jazykové úpravě do TM Vídeň. Prostředky pro přípravu tisku i jeho realizaci se hledají v členských zemích MUT.

Z prostředků pro vědu a výzkum MK byl podpořen jen jeden probíhající projekt a to zpracování vědeckého katalogu díla J. Gočára. Úkol bude uzavřen v příštím roce. O další tři granty na významné projekty pro následující léta bylo zažádáno.

V rámci institucionálního financování vědy a výzkumu se rozbíhal projekt „Syntéza dějin české techniky na pozadí světového vývoje“. Byl zpracován nástin výzkumu a postoupen technickým fakultám ČVUT s žádostí o možnou spolupráci, bohužel s minimálním ohlasem. Projekt by měl i napomoci stabilizovat obor výzkumu dějin techniky a exaktních věd v NTM. Získat kvalitní a perspektivní pracovníky se však naprosto nedaří, neboť především platové podmínky jsou v NTM i ve srovnání s vysokými školami a AV velmi nevýhodné.

V oblasti zahraniční spolupráce proběhlo jednání o možné účasti NTM na mezinárodním projektu Science and World View pěti evropských měst, které pečují o odkaz významných renesančních astronomů a přírodovědců. Zpracována koncepce naší účasti, jednání pokračují.

V oblasti interního výzkumu, vycházejícího z potřeb jednotlivých odborných oddělení, pokračovala příprava vědeckého katalogu automobilních sbírek a pracovního katalogu neelektrického osvětlení. Rovněž budování bibliografického katalogu pro dějiny věd a techniky v českých zemích pokročilo, přičemž se již přešlo na počítačové zpracování. V knihovně byla vybudována prozatímní síť a byla připojena na Internet, včetně poskytování informací touto cestou. Připojila se i k servisu vědeckých knihoven EBSCO (možnost vyhledávání informací v zahraničním tisku). Z Archivu správy MV byl převzat a instalován program PEVA a zahájena příprava převodu dat archivu NTM do elektronické podoby. Pracovní katalog důlních kahanů byl dokončen a zpracováním koncepce byl otevřen nový úkol - Česká umělecká litina v 19. století.

Vedle toho byla zpracována a otištěna řada studií a článků, které budou vykázány v rámci celostátního registru informací o výsledcích vědy a výzkumu RIV.

Pokud jde o organizaci vědecké práce - pořádání seminářů, konferencí a symposií, byly v NTM uskutečněny tři mezinárodní vědecká symposia jichž se zúčastnilo asi 250 osob a jedenáct monotematických seminářů z dějin věd a techniky a muzeologie s účastí asi 800 osob. (viz. kapitola 2. OSTATNÍ KULTURNÍ AKTIVITY).

Dále NTM spoluorganizovalo zasedání k 400. výročí úmrtí Tadeáše Hájka na AV ČR, seminář z historie semtínského závodu na veletrhu CHEMTEC a spolupředsedalo 6. mezinárodním Agricolovským rozhovorům v Jáchymově.

Pracovníci NTM proslovili desítky referátů a přednášek včetně vysokoškolských (např. zajišťování přednášek na UK předmětů Gnozeologie masové komunikace a Základy logického myšlení). Vyjímáme vystoupení v zahraničí a na zahraničních konferencích v ČR:

- Muzeum jako místo setkání s originálem
- 200 let inženýrské práce (obě na Gesprächskreis Technikgeschichte Vídeň)
- Zamyšlení nad cestami české techniky (SVV Mnichov)
- Sbírky architektury a jejich problematika v NTM (ICAM Talin)
- Průmyslový design ve sbírkách NTM (Košice)
- Vynálezy Josefa Ressler z hlediska dnešní techniky (ICOHTEC Praha)
- Historické zeměměřičské přístroje v Čechách (FIG Working Week Praha)
- Cooperation of Eastern and Western Museums&Science Center (ECSITE Conference, Neapol)
- Chaos světa, jazyků a informací (Mezinárodní konference Proměny řádu, FA ČVUT-NG Praha)
- The Context Museum&Integration of Culture (konference CIMUSET, Paříž)

K dokumentačním aktivitám patří i činnost multimediálního studia NTM. V uplynulém roce natáčelo dokumentární film o pražské potrubní poště, vzpomínky prof. Tučného, materiály pro videokroniku NTM atd. Účastnilo se seminářů a konferencí věnovaných novým mediím v muzeích a na festivalu Faimp AVICOM v Budapešti získalo zvláštní cenu za svůj film z r. 1999 Bechyňská duha o stavbě tamějšího unikátního železobetonového mostu z 20. let 20. století.

Multimediální studio je reprezentantem a garantem moderních záznamových a informačních technologií v NTM a zajišťuje do značné míry i jejich spolehlivý chod a údržbu. V r. 2000 dokončilo budování lokální počítačové sítě a realizovalo intranetový server.

Do vlastního studiového komplexu implementovalo techniku předanou z rušeného OIRT, čímž podstatně zvýšilo jeho potenciál. Další část získané záznamové a vysílací techniky přešla do sbírek NTM.

O aplikaci moderní techniky do práce muzea se zasloužilo i oddělení akustiky, které mj. provedlo:

- zpracovalo a vytvořilo zvukový doprovod na CD pro výstavu Vítězná křídla

- digitalizovalo zvukový archiv JAWA
- digitalizovalo a vyčistilo (odstranění praskotu a šumu) vybrané nahrávky standartních gramofonových desek
- zpracovalo na CD projevy Františka Křižíka
- udržovalo provoz videokonferenčního bodu v NTM
- zajistilo radioamatérské vysílání na stanici OK5 NTM v souvislosti s výročním zahájení 2. expedice Hanzelky a Zikmunda
- zprovoznilo historické exponáty z oboru pro prezentaci při pořadu Oživlé století
- vybudovalo elektrotechnickou laboratoř a servisní pracoviště pro vlastní činnost

S dokumentací a odbornou činností souvisí i metodická pomoc a spolupráce s jinými subjekty dosahující desítek titulů, z nichž vyjímáme:

- posudky nemovitých technických památek, zvláště z hlediska dochovaného technologického a strojního vybavení
- konzultační pomoc k technicky zaměřeným sbírkám jiných muzeí
- činnost v komisích grantových agentur a poradních orgánech, redakčních radách aj. tematicky příbuzných institucí
- vedení diplomových prací a praktikantů v NTM
- agenda vývozu historických technických předmětů (cca 400 posudků)
- činnost v hodnotitelských komisích soutěží Nejlepší design roku, ISTP Enro Case (informační technologie) atp.
- mezinárodní spolupráce s řadou světových technických muzeí a science center, projevující se zastoupením NTM v mnoha výborech a komitétách, včetně funkcí v exekutivních a řídicích výborech ICOM, CIMUSET, IATM, ECSITE, IUHPS/DHS, MUT aj.

Další aktivity

- poradní činnost v mezinárodních grantových centrech
- na půdě NTM ustavena společnost Františka Křižíka pro poznání a popularizaci jeho díla
- mnohostranné úsilí pracovníků NTM o zachování chráněné památky moderní architektury - restaurace EXPO58 - a její původní funkce

7) EKONOMIKA A HOSPODAŘENÍ

Ekonomika – hospodaření

Celková provozní dotace (včetně grantů) byla oproti roku 1999 vyšší o 0,83 mil.Kč, celkové provozní náklady vzrostly oproti roku 1999 o cca 1,66 mil.Kč (celkem 42,87 mil.Kč). Tento nárůst ovlivnilo zejména poskytnutí účelové dotace ve výši 0,94 mil.Kč na nákup sbírkových předmětů, dotace na odstranění havárií na hlavní budově (rozvody V/TUV a objekt H1) ve výši 0,55 mil.Kč, investiční dotace v rámci ISO ve výši 0,4 mil.Kč a účelová

dotace MK ČR ve výši 1,14 mil.Kč na výstavu „Technika v životě Pražanů před sto lety“ v rámci akce „Praha – evropské město kultury roku 2000“ .

Naopak v oblasti mezd bylo vyplaceno o 0,17 mil.Kč méně než v roce 1999 (celkem 15,56 mil.Kč). Průměrný počet zaměstnanců NTM byl v roce 2000: 147 - fyzický stav/125 - přepočtený stav. Oproti roku 1999 zde došlo k celkovému nárůstu o 4 - fyzický stav/ o 2 - přepočtený stav. Průměrná měsíční mzda v NTM činila v roce 2000 celkem 9.759,-Kč.

Celkové náklady na nákup sbírkových předmětů dosáhly částky 1,17 mil.Kč zejména díky již zmiňované dotaci MK ČR ve výši 0,94 mil.Kč.

Celkové vybrané vstupné je vzhledem k nárůstu návštěvnosti oproti roku 1999 vyšší o 1,22 mil.Kč.

Výpis hlavních účetních položek z uzávěrky za období leden až prosinec 2000

Spotřeba celkem 2.682.606,-Kč

- z toho spotřeba PHM 152.494,-
- z toho ostatní paliva 14.554,-
- z toho materiál na výstavy 340.380,-
- z toho knihy a publikace 214.706,-
- z toho drobný hmotný materiál 727.970,-
- z toho ostatní materiál 1.054.410,-
- z toho materiál na opravy budov 84.090,-
- atd.

Energie celkem 3.076.319,-Kč

- z toho elektřina 1.392.937,-
- z toho teplo 1.587.765,-
- z toho plyn 14.461,-
- z toho vodné 81.155,-

Nákup sbírkových předmětů 1.179.827,-Kč

Opravy celkem 2.646.603,-Kč

- z toho opravy exponátů 224.495,-
- z toho opravy expozice 24.411,-
- z toho opravy ostatní 470.414,-
- z toho opravy budova 1.927.282,-

Cestovné celkem 582.627,-Kč

- z toho cestovné tuzemské 59.263,-
- z toho cestovné zahraniční 493.130,-
- z toho jízdné MHD 11.820,-
- atd.

Služby celkem 8.351.175,-Kč

- z toho poštovné 140.766,-
- z toho přepravné výstavy 22.321,-
- z toho přepravné ostatní 35.044,-
- z toho příspěvek na stravu 596.861,-
- z toho výstavy 872.534,-
- z toho telefony 540.149,-

• z toho úklid	949.771,-
• z toho školení	26.668,-
• z toho překlady, rozmnožování	123.697,-
• z toho propagace	658.625,-
• z toho střežení objektu	1.772.009,-
• z toho služby pro exponáty	33.711,-
• z toho ostatní služby	1.245.690,-
• z toho inzerce	23.186,-
• z toho stočné	110.833,-
• z toho katalogy	261.919,-
• z toho tisk	165.738,-
• z toho PC	31.183,-
• z toho expozice	120.000,-
• z toho semináře	53.250,-
• atd.	
Mzdy celkem	15.566.906,-Kč
• z toho mzdy	14.638.338,-
• z toho civilní služba	200.398,-
• z toho OON	656.350,-
• z toho autorské honoráře	72.720,-
• atd.	
Pojištění celkem	5.036.427,-Kč
• z toho pojištění SP	3.908.534,-
• z toho pojištění ZP	1.127.893,-
Ostatní sociální náklady celkem	1.878.022,-Kč
• z toho soc. nákl. na civil. službu	1.567.138,-
• atd.	
Pojistné celkem	380.515,-Kč
• z toho pojistné	143.698,-
• z toho pojistné výstav	11.000,-
• z toho zákonné pojistné osob	63.661,-
• atd.	
Tržby celkem	8.583.118,-Kč
• z toho vstupné	5.477.469,-
• z toho pronájem	1.826.873,-
• z toho pronájem bytů a park.	54.022,-
• z toho za zápůjčky exponátů	225.337,-
• z toho za posudky	178.000,-
• atd.	

Tržby za katalogy a publikace 56.631,-Kč

Tržby za prodané zboží NTM 151.694,-Kč

Provozní dotace celkem 31.896.000,-Kč

Nemovitosti

V roce 2000 mělo NTM právo užívání k těmto následujícím nemovitostem:

- Hlavní budova NTM, Kostelní 42, Praha 7 - Letná
- Depozitární areál, Čelákovice - Záluží, okr. Praha - východ
- Skladový objekt, Stehelčevy, okr. Kladno
- Depozitární objekt Hřešihlavy, okr. Rokycany
- Rekreační objekt Vítkovice v Krkonoších, okr. Semily

V roce 2000 mělo NTM v užívání následující nemovitost cizích vlastníků:

- Depozitář/odd. architektury a stavitelství, Invalidovna, Praha 8 – Karlín

Na všech nemovitostech byly prováděny vzhledem k trvalému nedostatku finančních prostředků výhradně jen běžné údržbové práce a to ve zcela minimálním rozsahu bez ohledu na skutečné potřeby.

8) RŮZNÉ

Pozitiva roku 2000

- stálý postup konsolidace sbírek
- vydání rozhodnutí vlády ČR ve věci zřízení Železničního muzea v areálu lokomotivního depa Praha-střed
- uvolnění zbývající části budovy (cca 1,5 podlaží) ze strany nájemníků (státní instituce)
- získání institucionálních prostředků pro rozvoj vědecké práce na 5 let na základě předložené koncepce NTM
- postupné uzavírání nájemních smluv na instalaci anténních systémů na střešním pláštích hlavní budovy, nárůst příjmů NTM z pronájmu nemovitostí v částce více než 0,85 mil.Kč

Negativa roku 2000

- nedostatek finančních prostředků na nákup sbírek, akvizice knižních fondů se téměř zastavily
- nedostatek finančních prostředků na konzervaci a renovaci sbírek
- nedostatek finančních prostředků na vybavení depozitářů a výstavbu nezbytného depozitárního objektu v Čelákovicích

- nedostatek finančních prostředků na repasi stávajících expozic a na budování nových expozic
- prozatím neúspěšná jednání ve věci finančního zajištění vydání Studií o technice v českých zemích 1945-1992
- nedostatek finančních prostředků nutných pro plynulé pokračování průběžné rekonstrukce hlavní budovy a na provádění nezbytných oprav, nutnost rekonstrukce uvolněných prostor ve II. a III. podlaží
- nevyřešená výpověď z objektu Invalidovna
- za neúnosný je nutno považovat vývoj reálných mezd, tato situace způsobuje trvalý odchod odborných pracovníků všech profesí a následně nemožnost získat odpovídající a kvalitní náhradu

Mimořádně závažný problém, jehož neřešení velmi negativně ovlivní činnost muzea v následujícím období

V hlavní budově NTM se v říjnu 1999 uvolnila v důsledku definitivního odchodu nájemníků významná část užitné plochy (cca 1,5 patra). Z toho mimo jiné vyplývá, že v roce 2000 byl příjem za pronájem trvale snížen o cca 4 mil.Kč a to bez jakékoliv kompenzace ze strany MK ČR.

Odchod nájemníků z hlavní budovy vytvořil i druhý závažný problém v podobě následného využití uvolněných prostor. Tyto prostory jsou v důsledku totálně zanedbané údržby ze strany nájemníků v posledních cca 55 letech velmi vážně poškozeny a ve spojení s množstvím provizorních stavebních úprav jsou zcela znehodnoceny z hlediska jejich okamžitého využití pro potřeby NTM a nebo komerčního pronájmu.

O využití uvolněných prostor máme delší dobu již zcela jasnou představu. Budou použity jak pro vybudování dalších expozic (architektura, stavitelství, design a technika v domácnosti), tak také pro umístění nejfrekventovanějších archivních fondů a to hlavně z objektu Invalidovna, ze kterého máme výpověď.

Nezbytná základní stavební rekonstrukce uvolněných prostor (demolice provizorních příček, oprava oken, rekonstrukce elektroinstalace, nové podlahové krytiny, vybudování systému EPS/EZS, apod.) je odhadována na částku cca 15 mil.Kč. Následné vybudování plánovaných expozic a archivních depozitářů je odhadováno na 35 mil.Kč.

NTM využívá v budově Invalidovny plochu cca 3.200 m². Prostory v tomto objektu, který je v majetku MO používá NTM bez jakékoliv nájemní smlouvy již od počátku 40.let. Od šedesátých let si MO formou výpovědi snaží vynutit odchod NTM z Invalidovny. Jenom v devadesátých letech obdrželo NTM již čtyři výpovědi. V roce 1998 se MO snažilo uzavřít s NTM nájemní smlouvu bez požadavku na finanční úhradu nájemného. NTM po konzultaci s MK uzavření této smlouvy odmítlo, neboť v jejím obsahu byla velmi nevýhodná podmínka v podobě šestiměsíční výpovědní lhůty. Nadále existuje reálné riziko, že MO bude požadovat uzavření standardní nájemní smlouvy včetně legitimního požadavku na platbu tržního nájemného. Takovéto nájemné by při pronajaté ploše cca 3.500 m² představovalo roční náklady v rozsahu statisícových možná i milionových částek. Jakékoliv nájemné přesahující relaci desítek tisíc je v dané situaci mimo finanční možnosti NTM.

Jediné možné řešení tohoto stavu vidíme jak v rekonstrukci uvolněných částí budovy tak ve výstavbě plánovaného depozitárního objektu v areálu Čelákovice.

Ing.Ivo Janoušek, CSc., FEng.
generální ředitel

V Praze dne 20.února 2001
